

ਜਮਾਤ-10ਵੀਂ

ਅਧਿਆਇ 1 (ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਣਾਂ)

Topic: ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ

Assignment No. 26

Date- 15/05/2020

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ:-

ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਭੋਜਨ, ਸ਼ਾਹ ਕਿਰਿਆ, ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ, ਸਫਾਈ, ਦਵਾਈਆਂ, ਜੈਵਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਓ ਆਪਾਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਆਮ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਬ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪੌਦੇ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਹ ਕਿਰਿਆ- ਸ਼ਾਹ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਊਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਲਣ- ਬਲਣ ਵਿੱਚ ਇਧਨ ਦਾ ਸੰਯੋਜਨ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਊਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਪ੍ਰੋਪੇਨ ਦਾ ਬਲਣ-

ਖੋਰਨ- ਜਦੋਂ ਕਿਸੀ ਧਾਤ ਉਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਕਸੀਜਨ,

ਸਿੱਲ, ਤੇਜ਼ਾਬ ਆਦੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖੋਰਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਖੋਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਜੰਗ ਲਗਣਾ, ਚਾਦੀਂ ਉੱਤੇ ਕਾਲੀ ਪਰਤ ਅਤੇ ਕਾੱਪਰ ਉੱਤੇ ਹਰੀ ਪਰਤ ਖੋਰਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ।

ਦੁਰਗੰਧਤਾ- ਜਦੋਂ ਚਰਬੀ/ਤੇਲ ਯੁਕਤ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਕਸੀਕਰਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਦੁਰਗੰਧ ਦੇਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੰਧ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਮ ਕਰਕੇ ਚਰਬੀ/ਤੇਲ ਵਾਲੇ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਿ ਆਕਸੀਕਾਰਕ ਮਿਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਵਾ ਰੋਧਕ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਭਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

TEAM FAZILKA